

2018-11-22

Hej kammarmusiklyssnare!

Lunds Kammarmusiksällskap har äran att få presentera en **Schubertiad** med de excellenta musikerna Benjamin **SCHMID**, violin, Andreas **BRANTELID**, cello och Christian **IHLE HADLAND**, piano, på Magle Konserthus måndag 26 november kl. 19.00

Benjamin Schmid, en av dagens mest mångfacetterade violinister, tillika exceptionell jazzviolinist, född i Wien, uppväxt och boende i Salzburg, är en prisbelönt solist som bl. a. 1992 vann Carl Flesch Competition i London samt även erhöll Mozart- Beethoven- och publikens pris. 50 CD:s inspelningar är gjorda. Han turnerar med ca 80 konserter/år världen över, är professor i violin vid Mozarteum och ger masterclasses i Bern. Schmid spelar på en Stradivarius "ex Viotti", byggd 1718.

Se mer på [Hemsida BS](#)

Andreas Brantelid, en av Skandinavians mest efterfrågade artister med framträdanden i de största orkestrarna i Norden, men även i många av världens ledande orkestrar, född i Köpenhamn och debuterade där vid 14 års ålder i Det Kongelige Kapel och bor nu i Naerum, nära Köpenhamn. Brantelid har inspirerats av främst pianisten Bengt Forsberg och violinisten Nils-Erik Sparf, vilka han kammarmusicerat med sedan 2002. Många är de världsledande artister han sedan samarbetat med. Brantelid spelar på en Stradivarius "Boni-Hegar", byggd 1707.

Se mer på [Om AB](#)

Christian Ihle Hadland, norsk pianist och boende i Stavanger, debuterade vid 15 års ålder med Norska Radio Orkestern, och har sedan dess framträtt med de större orkestrarna i Skandinavien. Han uppmärksammades internationellt 2011 och utnämndes till BBC New Generation Artist, och framträdde med BBC:s 5 symfoniorkestrar. Ihle Hadland är en eftertraktad kammarmusiker som har varit konstnärlig ledare för Internationella kammarmusikfestivalen i Stavanger sedan 2010.

Se mer på [Om IH](#) [YouTube](#)

Kvällens program:

Franz Schubert: Pianotrio B-dur D 898

Franz Schubert: Pianotrio Ess-dur D 929

Se verkbeskrivning i bilaga.

Biljettkassan öppnar kl. 18.30. Medlemmar och studerande 120 kr, övriga 200 kr. Ungdomar under 18 år går in gratis.

Välkomna!

Styrelsen

www.lkms.se

Nästa spelafton blir måndag 14 januari 2019 med Trio Skandinavia: Kern Westerberg, violin, Daniel Hormazábal, piano och Amalie Stalheim, cello och vinnare av 2018 års solistpris.

LKMS. Bilaga till Medlemsutskick inför spelafton nr 6 den 26 november 2018 med Pianotrio Schmid / Brantelid / Ihle Hadland. Något om verken som spelas.

Schubert, Pianotrio B-dur op. 99, D. 898

1. *Allegro moderato* 2. *Andante un poco mosso*

3. *Scherzo: Allegro* 4. *Rondo: Allegro vivace*

1827?

Detta älskvärda och förtrollande verk komponerades antagligen under sommaren 1827. Det uruppfördes vid en privat föreställning året därpå men publicerades, som så många av Schuberts verk, först efter hans död.

Första satsen har beteckningen *Allegro moderato*. Huvudtemat, som presenteras av de två stråkarna, utstrålar en kraft och en spänst som söker sin like.

Kanske är det spänningen mellan stråkarnas trioler, pianots jämna åttondelar i diskanten och de punkterade åttondelarna i basen som bidrar till det överväldigande intrycket. I huvudgruppen spelar även följande rytmiska figur, som är härlett från huvudtemats trioler, en stor roll.

Efter utveckling av huvudtemat tar cello upp det ljuvt klingande sidotemat (F-dur):

I slutgruppen etsar sig följande fras in i medvetandet och talar samtidigt om att expositionen nästan är klar:

Genomföringen utnyttjar båda temana, kanske mera genom att de repeteras i olika tonarter än genom tematisk bearbetning. Särskilt verkningsfullt är utvecklingen av sidotemat när endast de första takterna utnyttjas. I slutet saktar tempot ner, och huvudtemat prövas trevande i några olika tonarter, innan pianot kan starta återtagningen med temat i "rätt" tonart (B-dur). Före codan hörs på nytt slutgruppens vemodiga fras, först i pianot och sedan i stråkarna.

Andra satsen, *Andante un poco mosso*, (Ess-dur), är skriven i tredelad visform. Det är cello som sjunger ut det vackra inledningstemat:

Denna melodi vandrar sedan runt i de olika instrumenten.

En orolig synkoperad rytm i stråkarna talar om att den betydligt mörkare B-delen har börjat, och efter några takter presenterar pianot temat (c-moll):

Temat upprepas i växelspel mellan violin och cello, denna gång i C-dur. Satsen avslutas sedan genom att A-temat återkommer i olika tonarter, bl.a. i E-dur!

Tredje satsen är ett scherzo, *Allegro*, i ABA-form. A-delens tema är lekfullt och glatt:

Trion är en behagfull vals:

A-delen återkommer och avslutar.

Finalsatsen, *Allegro vivace*, har rondokaraktär. A-temat har stora likheter med tonsättarens sång *Skolie* D 306:

Detta rondotema återkommer inte alltid när man väntar det. I stället är det episodtemat som dominerar i satsen:

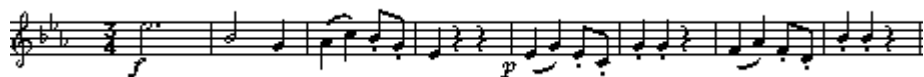
Det finns även en väl tilltagen genomföringsdel och satsen bör därför närmast betraktas som ett sonatrondo.

Schubert, Pianotrio Ess-dur op. 100, D. 929

1. *Allegro* 2. *Andante con moto* 3. *Scherzando: Allegro moderato* 4. *Allegro moderato*
1827

Denna pianotrio skrevs kort efter B-durtrion och avslutades i november 1827. Till skillnad från föregångaren blev verket både framfört offentligt och publicerat före tonsättarens död. Inför publicering lär Schubert ha strukit 99 takter i sista satsen. Ess-durtrion har inte uppnått riktigt samma popularitet som föregångaren i B-dur, men anses vara av ännu högre klass än denna – om nu detta är möjligt. Schumann t.ex. ansåg den mer livfull, maskulin (!) och dramatisk än föregångaren.

Första satsen, *Allegro*, innehåller flera ovanliga drag om man jämför med en konventionell allegrosats i sonatform, bl.a. antal teman och tonartsval. Den börjar unisont med följande kraftfulla tema:

Snart hörs ett nytt tema i cellon:

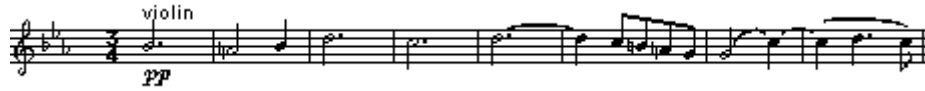
Efter några snabba kromatiska löpningar i pianot, kommer ytterligare ett tema som fascinerar genom sin strikta uppbyggnad; en lång ton följd av fyra korta (h-moll), och inte minst den begynnande tonarten, h-moll.

Funktionellt är det detta tema som är sidotemat. Det breder ut sig, innan fragment från tema 2 leder över till ett fjärde tema. Detta har den tonart som sidoteman brukar ha, dominanttonarten, här B-dur. Det får dock ingen större betydelse i satsen:

Betydelse får däremot de triolfigurer i pianot som ackompanjerar temat. Som sluttema följer så den verkliga hjärtniparen:

Man kan lägga märke till att detta tema och tema 2 har samma intervall hos de fyra första tonerna!

Expositionen tas i repris. Genomföringen koncentreras helt på sluttemat, som genomlöper flera olika tonarter (bl.a. h-moll, F, Fiss, C, Dess och ciss-moll), hela tiden till pianots glittrande trioler. Återtagningen följer i stora drag expositionen. En coda, byggd kring tema 3 sammanfattar satsen.

Den andra satsen, *Andante con moto*, som är oerhört gripande, har en viss svensk anknytning. Det anses nämligen att huvudtemat är grundat på en svensk sång, som Schubert hört den svenske tenoren Isak Berg¹ sjunga i Wien 1827. Temat som presenteras i cellon är fyllt av sorg och tröstlöshet, inte minst p.g.a. det entoniga ackompanjemanget i pianot.

En viktig del av temats fortsättning är de fyra understreckade tonerna i följande passus:

De utgör ett direkt citat från den svenska visan med texten "Far-väl, Far-väl". Med tanke på Schumanns beskrivning av satsen som *suckar som stegras till hjärteångest* kan man kanske i dessa toner höra ett försynt: "O ve!, O ve!", men i fortsättningen kommer motivet att kallas oktavsprång. Det är rytmen i dessa två toner som bygger upp hela sidotemat:

Ur dessa musikaliska tankar utvecklas en mäktig sats som växlar mellan det subtila och det lidelsefulla. Den kan sägas ha ABABA-form.

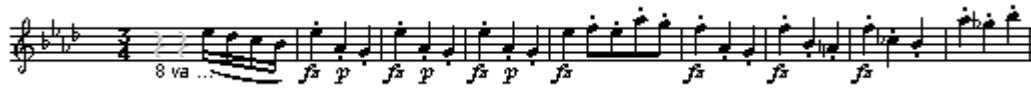
Tredje satsen, *Scherzo: Allegro moderato*, andas bara glädje. Tema 1 börjar i kanon:

¹ Isak Berg, 1803-86, hovsångare och sångpedagog, hade bl.a. Jenny Lind som elev. Hon gjorde för övrigt hans sång *Fjärran han dröjer* populär även i utlandet. Sången som Schubert haft som underlag för 2:a satsens tema påstås i Marcel Schneiders biografi över Franz Schubert vara en känd svensk folkvisa *Se solen sjunker*.

Denna temapresentation visar hans skicklighet i kontrapunktik, som ingen tvivlat på mer än han själv.

I Trions inledningstema spelar accenterna stor roll.

Det följs av en härlig, sjungande valsmelodi:

Den inledande scherzodelen återkommer i sedvanlig ordning.

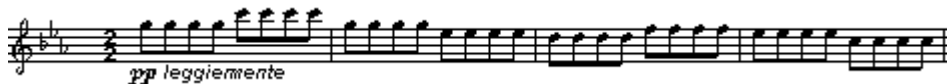
Schumann, som var en stor beundrare av Schuberts musik, och som beskrivit Ess-dur-trion i de mest panegyriska ordalag, menar att tonsättaren i finalen, *Allegro moderato*, överträffat sig själv. Den är inte helt lätt att formmässigt genomskåda, men har ändå tydliga sonatformsinslag. Satsen börjar i en lätt dansande stil med följande tema:

(Asterisken i notexemplet markerar att tonen ska ha ett för-slag.)

Detta tema är det första i ett komplex av flera olika teman.

Det temakomplexet inleds med tema som skapar en viss rastlöshet. Det börjar i c-moll för att så småningom hamna i B-dur, och har alltså formellt sidotemakaraktär:

Med dessa två temakomplex bygger Schubert upp en ca 13 minuter lång sats, vilken ständigt, genom sin variationsrikedom, bereder lyssnaren glädje från början till slut. Som kronan på verket hör man plötsligt huvudtemat från Andantesatsen dyka upp mitt inne i genomföringen och integreras med satsens egna melodier.² Sådana återkopplingar har visserligen gamla anor men var ändå sällsynta under sjuttonhundratalet. Berömda exempel är Beethovens symfonier nr 5 och 9. Genom att låta detta tema även avsluta satsen ger Schubert hela verket en allvarligare prägel. I återtagningen träffar vi på nytt på de två temakomplexen, där sidotemat börjar i f-moll innan tonikan Ess etableras. Och i Codan spelar som sagt andra satsens huvudtema stor roll. Det är inte svårt att förstå Schumanns omdöme.

Yngve Bernhardsson

² Det finns analytiker som menar att satsen fortfarande befinner sig i expositionen när andra satsens huvudtema dyker upp, och att genomföringen börjar först efter att detta tema behandlats.